

1. A PIACGAZDASÁG ALAPFOGALMAI

1.4. A piacgazdaság szereplői

A nemzetgazdasági szereplőket a gazdaságban betöltött szerepük, érdekük alapján csoportosítjuk, az egy csoportba tartozókat összevonva szféráknak nevezzük. Megkülönböztetjük a háztartások, a vállalkozások, a non profit szervezetek, az állam és a külföld szféráját.

A piacgazdaság szereplőinek jellemzői:

1. A háztartási szféra döntően fogyasztóként jelenik meg. A háztartási szféra, fogyasztó jellegéből következően minden más szektor számára a munkaerő „termelője” és eladója. A háztartás természetes személyek kis közössége, ahol még megtalálható a munkamegosztás első történelmi formája a családokon belül, hiszen a gyermekek ellenszolgáltatás nélkül jutnak hozzá a szükséges javakhoz. Ugyanakkor a háztartások lét-, jövedelem-, és vagyontársaságok is.

- a) Létközösségük azt jelenti, hogy együtt élnek, általában egy fedél alatt és családi közösséget alkotnak.
- b) Jövedelmeközösség abban az értelemben, hogy jövedelmük legalább egy részét együtt használják fel és felhasználásról közösen döntenek.
- c) Vagyontársaság abból a szempontból, hogy közösen birtokolják és kezelik vagyontárgyaikat. Jövedelmük egy részét megtakarítják vagyongyarapítás céljából.
- d) Mint fogyasztó közösségek jellemzően fogyasztásuk egy részét közösen végzik, egy lakásban élnek, ugyanazokat a vagyontárgyakat használják.

2. A vállalkozások szférája sokféle szervezeti formában működő gazdasági egységeket foglal magában, melyek üzletszerűen, kockázat vállalása mellett végeznek gazdasági tevékenységet profitszerzés céljából. Nemzetgazdaságban betöltött szerepük igen fontos, hiszen az adott időszak alatt létrehozott makro jövedelmet ez a szféra „állítja elő”.

3. A nem profit érdekelt gazdasági egységek olyan szervezetek, intézmények, amelyek más gazdasági alanyok csoportjában nem szerepelnek. Gazdaságilag és jogilag ezek is elkülönült egységek. Többféle célból jönnek létre. Ide tartoznak pl. azok az egészségügyi, oktatási, tudományos, kutatási, kulturális intézmények és sportegyesületek, amelyek nem profit érdekeltésséggel működnek. A különböző jótékonykassági és szociális intézmények, az egyházak, az alapítványok, a vállalkozási-szakmai szövetségek, érdekképviseleti szervezetek, valamint környezetvédelmi szervezetek és egyéb hasonló rendeltetésű intézmények.

4. Az állam szerepe sok tekintetben különbözik az előzőekben leírt szférákétól. Az államhoz, mint elkülönült gazdasági szereplőhöz tartozónak tekintjük a központi kormányzatot és

szerveit, intézményeit (pl. minisztériumok, egyéb országos főhatóságok). Ezek önálló szervezetek ugyan, de egyenként nem rendelkeznek mindazokkal a kritériumokkal, amelyekkel az előbbi csoporthoz tartozó egységeket jellemeztük. Összességükben mindegyik szerv, intézmény a saját területén, annak képviselőjében tevékenykedik és létesít kapcsolatot „államként” más gazdasági egységgel.

5. A külföld szférájába tartoznak mindazon önálló egységek, amelyek nem a nemzethez tartozó gazdasági szereplők, és aktív kapcsolatban vannak belföldi gazdasági egységekkel. Ezek helyzete, szerepe sajátos, hiszen az országhatáron belül működnek. Hozzá járulnak az adott ország GDP-ben mért teljesítményéhez, de tevékenységüket nem veszik figyelembe a nemzeti mutatók számításánál.

Nem tartoznak ide azok a teljesen vagy részben külföldi tulajdonú gazdasági egységek, amelyek tartósan belföldön működnek, itt rendelkeznek székhellyel és telephellyel. (A tartós időtartam alatt az 1 évnél hosszabb időtávot értjük). A „külföld” megjelölés nem földrajzi, hanem diplomáciai, politikai elhatárolás. Vagyis a belföldön működő követségek, kirendeltségek, ezek szervei, intézményei, egységei tartós működésük ellenére természetesen külföldi gazdasági egységek. A nemzetközi szervezetek sem belföldi egységei annak az országnak, ahol működnek, hanem a gazdasági szereplők között a külföld szférájához tartoznak.